

Jakość pracy przedszkola zależy od nauczycieli

Data dodania: 2009-12-21 10:26:12

Wprowadzenie nowego rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym wywołało szeroką dyskusję o jakości kształcenia, opieki i wychowania w placówkach oświatowych. Wiele gorzkich słów posypało się pod adresem twórców poprzedniego modelu nadzoru pedagogicznego.

Zarzuty dotyczyły głównie nieskuteczności systemu nadzoru dla podnoszenia efektywności pracy polskich szkół i przedszkoli. Stąd w obecnym rozporządzeniu tak duży nacisk położono na wyodrębnienie ewaluacji, ukierunkowanej na badanie przebiegających w szkole lub placówce procesów i ich wpływu na osiągnięte efekty, przy czym kluczowe znaczenie przypisuje się ewaluacji wewnętrznej prowadzonej przez dyrektora we współpracy z nauczycielami. Takie podejście pozwala na uwzględnienie uwarunkowań danej placówki, jakimi są chociażby umiejętności nauczycieli czy kompetencje kierownicze kadry zarządzającej, w procesie analizowania i oceniania efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek. Wymiernym efektem wspólnych działań dyrektora i nauczycieli ma być uzyskanie konkretnej odpowiedzi na pytania: Jakie jest nasze przedszkole? Jakie są jego atuty? Co wymaga poprawy? Jakie działania należy podjąć, aby przedszkole jak najlepiej realizowało wyznaczone cele? Słowem, o jakości pracy danego przedszkola będzie świadczyła jakość pracy każdego dyrektora, a przede wszystkim – nauczyciela. Ta z pozoru łatwa do zrozumienia reguła nie w każdym przedszkolu może być łatwa do zastosowania.

Przeszkody do pokonania

Zastanówmy się nad tym, co może przeszkadzać w osiągnięciu wysokiej jakości pracy przedszkola.

Po pierwsze

Przyczyną niepowodzenia może być osoba samego dyrektora, ściślej mówiąc – jego kompetencje do zarządzania oraz kierowania zespołem ludzi. Dyrektor nie powinien mieć wątpliwości wobec celowości wprowadzania zmian. Śmiem twierdzić, że nie ma takiego przedszkola, w którym jest wszystko dobrze. Gdyby tak było, to wprowadzanie zmian byłoby rzeczywiście bezcelowe. Nie ma takiego dyrektora, który o sobie powie, że potrafi wszystko zrobić najlepiej i już niczego nie musi się uczyć, niczego nie musi zmieniać. Gdyby tak było, w przedszkolach panowałaby idylla, wszyscy byłiby kompetentni, idealni, a codzienna praca nie sprawiałaby żadnych problemów. Tak jednak nie jest, bo zwyczajnie zdarzają się konflikty w relacjach przełożony – podwładny, jakie istnieją w każdej grupie społecznej. Ale przykład idzie z „góry”, toteż dyrektor musi być nie tylko autorytetem dla swoich nauczycieli, ale przede wszystkim świetnym fachowcem w dziedzinie zarządzania. Jeżeli będzie wymagał od innych, musi w pierwszym rzędzie wymagać od siebie.

Co zatem powinien zrobić dyrektor, by wdrożyć systemowe zapewnianie jakości pracy przedszkola poprzez skuteczny nadzór pedagogiczny? Można oczywiście powiedzieć, że w pierwszej kolejności powinien opracować i wdrożyć plan nadzoru, ale nie tylko o takie umiejętności tutaj chodzi. Ważne jest samo nastawienie dyrektora do problemu zapewniania wysokiej jakości pracy w kierowanym przez niego przedszkolu oraz przygotowanie nauczycieli do wspólnego dbania o jakość. Przede wszystkim dyrektor koniecznie musi zdać sobie sprawę, jak wiele zależy od niego samego, a także od tego, na ile w ten proces uda mu się włączyć nauczycieli, jak już bowiem wspominałam, jakość pracy przedszkola zależy przede wszystkim od jakości pracy nauczycieli.

Po drugie

Wszyscy wiemy, że nauczyciele są bezpośrednimi „wytwórcami” usługi, jaką przedszkole ma do zaprezentowania. Ale czy sami nauczyciele są tego świadomi? Z wieloletniego doświadczenia, jakie mam w pełnieniu funkcji dyrektora przedszkola, z całą odpowiedzialnością stwierdzam, że- niestety- nie. Przypuszczam, że w każdym przedszkolu są nauczyciele doskonale spełniający się w roli wychowawcy małego dziecka. Są też tacy, którzy nie mają jeszcze doświadczenia, ale jest w nich to coś, co predysponuje ich do zawodu. Są też- niestety- i tacy, którzy nigdy nie powinni pracować w przedszkolu. Rzadko zdarza się, że w zbiorowości znajdują się tylko sami tzw. dobrzy nauczyciele potrafiący sprostać wszystkim zadaniom. Toteż dyrektor musi odpowiednio rozpoznać możliwości każdego z nich, aby wiedzieć, jakie zadanie można danemu nauczycielowi przydzielić lub jak wspomagać poszczególnych nauczycieli, aby podnieść ich kompetencje.

Nauczyciele muszą przestrzegać prawa

Zgodnie z nowym rozporządzeniem o nadzorze pedagogicznym zadaniem dyrektora jest też kontrola przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. Dotychczas nauczyciele mieli obowiązek znajomości przepisów prawa oświatowego w związku z realizacją awansu zawodowego, ale dyrektor nie musiał kontrolować stosowania przez nauczycieli tych przepisów, ponieważ oceną realizacji tego zadania zajmowała się komisja kwalifikacyjna lub egzaminacyjna przeprowadzająca postępowanie awansowe. Czy jest to słuszny kierunek wprowadzania zmian? Z pewnością tak, ponieważ z uwagi na konieczność współuczestnictwa nauczycieli w ustawicznym zapewnianiu jakości, nauczyciele muszą bardzo dobrze orientować się w przepisach, aby wiedzieć chociażby to, które zapisy prawa obligują ich do wykonania konkretnych zadań.

Dodatkowe zadania

Reforma programowa, nowe wymagania związane ze zmianami w nadzorze pedagogicznym nakładają na nauczycieli dodatkowe obowiązki. Pytanie podstawowe brzmi: w jakim czasie nauczyciele powinni przygotowywać się do wypełniania tych zadań? Odpowiedzi należy szukać w interpretacji art. 42 KN, zgodnie z którym nauczyciel jest zobowiązany do realizacji zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz innych czynności związanych z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym. Łącznie te czynności nie mogą zajmować nauczycielowi więcej niż 40 godz. na tydzień. Dyrektor może zatem zlecić nauczycielom zadania inne niż zajęcia prowadzone z dziećmi w ramach pensum (pensum 25 godz. dla nauczycieli w

grupach 3-5-latków i 22 godz. w grupach 6-latków) w liczbie od 15 do 18 godz. tygodniowo. Niestety, jeszcze wielu nauczycielom trudno jest zrozumieć, że ich czas pracy w przedszkolu nie kończy się z chwilą odbycia tzw. godzin dydaktycznych. Niektórzy nauczyciele mają też kłopot ze zrozumieniem istoty czasu pracy w ramach godzin dydaktycznych- krótko mówiąc, nie stosują się do wymogu przeznaczenia tego czasu na pracę tylko z dziećmi. Podczas zajęć z dziećmi nauczyciel nie powinien np. wykonywać pomocy dydaktycznych czy też przygotowywać się do następnych zajęć. Nie powinien też uzupełniać dokumentacji, co najwyżej wypełniać narzędzia diagnostyczne lub robić notatki, jeżeli prowadzi czynności związane z obserwowaniem rozwoju swoich wychowanków, np. w sytuacji funkcjonowania dziecka w grupie. Niewłaściwe zrozumienie przez nauczycieli ich obowiązków w ramach 40-godzinnego czasu pracy jest częstym powodem sytuacji konfliktowych między nauczycielami a dyrektorami. I od tego właśnie, na ile dyrektor będzie w stanie wyegzekwować od nauczycieli realizację innych zadań niż obowiązkowa praca z dziećmi, na ile będzie miał odwagę jasno stawiać zadania i wymagać przestrzegania postanowień prawa, zależy jakość pracy nauczycieli w danym przedszkolu. Jakże zatem zadania powinni realizować nauczyciele w ramach 15 lub 18 godzin pracy w tygodniu poza godzinami pracy z dziećmi? Przykłady zadań, które dyrektor może zlecić nauczycielom w ramach art. 42 KN:

1. Codzienne zapisy w dzienniku i prowadzenie innej dokumentacji pedagogicznej.
2. Przygotowanie materiałów do przeprowadzenia diagnozy i dokumentowanie jej wyników.
3. Wykonywanie pomocy dydaktycznych i innych czynności związanych z przygotowaniem się do zajęć.
4. Przygotowanie się do współpracy z rodzicami i prowadzenie jej, w tym szczególnie zebrań, konsultacji, rozmów indywidualnych.
5. Czynności związane z organizacją i prowadzeniem uroczystości przedszkolnych.
6. Udział w wewnętrznych i zewnętrznych szkoleniach, naradach, warsztatach.
7. Przygotowanie się do posiedzeń rad pedagogicznych i udział w nich.
8. Opracowanie wymaganych w danym przedszkolu planów pracy, programów i sprawozdań z ich realizacji.
9. Opracowanie planów pracy indywidualnej z dziećmi w przypadku takiej konieczności.
10. Współpraca z instytucjami wspomagającymi działalność przedszkola.
11. Inne zadania uznane przez dyrektora za zgodne z art. 42 KN.

Dyrektor pomaga nauczycielom

Z drugiej zaś strony, analizując zakres zadań nauczyciela przedszkola, trzeba uczciwie przyznać, że jest ich dość sporo. Sama praca z dziećmi nie należy do łatwych zajęć, zwłaszcza że mamy coraz więcej dzieci z problemem nadpobudliwości psychoruchowej

lub zwyczajnie z zaburzeniami w zachowaniu. Nauczyciel musi sobie z tymi problemami radzić, bo inaczej praca z dziećmi, zamiast być źródłem spełnienia i satysfakcji, staje się dla niektórych prawdziwą udręką. I co wtedy powinien zrobić dyrektor? Zgodnie z nowym rozporządzeniem o nadzorze pedagogicznym, zadaniem dyrektora jest wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań statutowych. Dla dyrektora nie jest to jednak zadanie nowe. Obowiązek udzielania wsparcia nauczycielom jest zapisany w rozporządzeniu o organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które obowiązuje od 2003 r. (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, Dz. U. Nr 11, poz. 114). Zgodnie z § 15 tego rozporządzenia, dyrektor organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, która polega m.in. na (§ 2):

- wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia,
- udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.

Wspólny wysiłek obu stron

Jak wynika z zaprezentowanego powyżej poglądu, jakość pracy przedszkola jest uzależniona zarówno od kompetencji samego dyrektora, jak i od umiejętności poszczególnych nauczycieli. Zatem na system zapewniania jakości będzie składał się wspólny wysiłek obu stron, zmierzający do spełnienia wymagań określonych w załączniku do rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym, w stopniu co najmniej zadowalającym. Zarówno dyrektor, jak i grono nauczycieli przyjmą określoną w danym przedszkolu politykę jakości stanowiącą ogół zamierzeń i celów, do których przedszkole dąży. Swoistym dokumentem, który powinien określać system zapewniania jakości, jest z pewnością plan nadzoru pedagogicznego dyrektora przedszkola, obrazujący zadania przedszkola w zakresie organizacji ewaluacji i kontroli wewnętrznej oraz wspomaganie pracy nauczycieli. Ponadto dyrektor powinien określić sposób przeprowadzania tychże działań, określając wewnętrzne procedury, instrukcje i harmonogramy. Wszystko oczywiście musi być znane nauczycielom, ponieważ oni mają być zarówno współtwórcami, jak i współrealizatorami tego systemu.

O organizacji ewaluacji wewnętrznej pisaliśmy w poprzednich numerach czasopisma. Dużo praktycznych rozwiązań dotyczących zapewniania jakościowego rozwoju przedszkola znajdziecie również w poradniku „Nowy nadzór pedagogiczny w przedszkolu”.

Kilka praktycznych rad wspomagających pracę dyrektora w zakresie skutecznego sprawowania nadzoru pedagogicznego:

1. Zapoznać się z aktualnym stanem prawnym na tyle, by móc pełnić rolę lidera i

promotora zmian.

2. Korzystać z przykładów dobrych praktyk i nowatorskich rozwiązań innych dyrektorów.
3. Mieć odwagę mówić o słabych stronach pracy nauczycieli.
4. Promować pozytywne postawy i przykłady dobrej praktyki swoich nauczycieli.
5. Organizować zespołowe działanie członków rady pedagogicznej.
6. Stosować zasadę konsekwencji w działaniu i równych wymagań wobec wszystkich pracowników.
7. Organizować szkolenia i narady wspomagające nauczycieli w zakresie wprowadzania zmian.
8. Prowadzić kontrole i ewaluację wewnętrzną zgodnie z przyjętym planem, natomiast monitorować systematycznie, poprzez codzienne czynności nadzorcze.

Wiesława Mądrowska

Artykuł pochodzi z czasopisma «Doradca dyrektora przedszkola»

Literka.pl Literka.pl